

Закриване на конференцията от Годор Кондаков*

Уважаеми участници и гости на конференцията,

Презентациите, както и последвалите дискусии в рамките на настоящата конференция, недвусмислено показват, че прекалената политизация на проектите за доставка на природен газ през територията на Югоизточна Европа се оказва контрапродуктивна за тяхната практическа реализация и поражда риска вместо в енергиен хъб, регионът да се превърне в неособено значима енергийна периферия на континента, пропилявайки шансовете да гарантира своята енергийна сигурност, да си осигури сериозни приходи от транзитни такси и да повиши геополитическата си тежест.

Нещо повече, подобно развитие усилва риска Югоизточна Европа да се превърне, наред с Украйна, в основното "бойно поле" на очертаващата се енергийна война между Брюксел и Москва, която е еднакво вредна и безмислена за всички участници в нея. За онези държави от региона, които преди 1989 бяха част от комунистическия блок и които искрено вярват в идеалите на обединена и демократична Европа, е обезпокоително да виждат, как в рамките на Европейския съюз се наблюдават тенденции, навяващи им спомени за не чак толкова далечното минало, когато тяхната воля и национални интереси не се зачитаха и често им се налагаше да реализират очевидно неизгодни икономически проекти или пък да спират такива, от които биха имали полза.

Сегашните опити отново да им се диктува с кои проекти (включително в газовата сфера) да се ангажират и с кои не, без оглед на тяхната ефективност и възможността да бъдат осъществени на практика, а единствено заради интересите на сили, разположени извън региона, не допринасят за успешната реализация на европейския проект, а тъкмо напротив - съдействат за отчуждаването от него на нациите от Югоизточна Европа.

Двойните стандарти, позволяващи едни проекти да бъдат спирани, а други да се реализират, само защото са в интерес на големите играчи в Европейския съюз или дори извън него, са в очевиден разрез с идеята за солидарността, която би трябвало да е залегнала в основата на общата енергийна политика на държавите от континента и формирането на т.нар. Европейски енергиен съюз.

Несъмнено диверсификацията на газовите доставки е императивна необходимост, също както и гарантирането на енергийната сигурност на континента, но тя означава на първо място възможност за свободна конкуренция между различните енергийни (включително и газови) проекти и освобождаването им от вредната политизация. Тоест, основен, ако не и единствен критерий за тяхната реализация трябва да стане икономическата им целесъобразност, както и доколко са осъществими на практика и, дали избраните трасета за транзита на природния газ действително са безопасни.

Ако не искат да станат заложници на сблъсъка между външни геополитически интереси, които, както сочи историята, често са играели негативна роля за съдбините на региона, страните в него би следвало да обединят усилията си за да отстоят реализацията на онези проекти, които - по собствената им преценка - са най-изгодни за тях в икономически план. А също да работят за такава общоевропейска енергийна политика и такъв Европейски енергиен съюз, които да се основават на солидарността и равнопоставеността на всички участници, а не на двойните стандарти и интересите на големите играчи в ЕС и извън него.

От тази гледна точка ми се струва, че настоящата конференция беше не само навременна, но и много полезна за изясняване на ситуацията и очертаване на възможните стъпки и инициативи, които следва да бъдат предприети, ако действително искаме регионът на Югоизточна Европа да се превърне в един от ключовите енергийни

хъбове на Стария континент, вместо да рискува да се утвърди като негова затънтена и бедна периферия.

Затова възнамеряваме да запознаем с докладите на конференцията, които ще издадем в отделен сборник на български и английски език, всички европейски институции, свързани по един или друг начин с енергийната сфера. Освен това планираме да продължим и разширим дискусиите относно енергийната геополитика в Югоизточна Европа, като за целта организираме през 2016 нова международна конференция. Вече проведохме предварителен разговор с г-н Пророкович за евентуалното и провеждане в Белград.

Благодаря на всички участници и гости и до нови срещи.

*Секретар на Българското геополитическо дружество, главен редактор на списание „Геополитика“